

Спін-технології

Spin

. Розвиток засобів масової комунікації, який шаленими темпами відбувається принаймні з початку ХХІ ст., спричиняє відповідні зміни й у інформаційно-технологічному супроводі політичного життя. Сучасні можливості інтернету значно спрощують комунікації між суб'єктами політики, надають широке поле для пошуку будь-якої інформації, яка раніше могла відноситися до категорії «top secret». Це, у свою чергу, неймовірно збільшило й арсенал технологій управління інформацією, одні з яких носять відверто маніпулятивний характер, інші ж застосовуються з дотриманням демократичних принципів соціально-відповідальної комунікативної поведінки. Серед моделей комунікації, розроблених ще у 1984 році провідним фахівцем з PR, нині почесним професором кафедри комунікацій Мерілендського університету, Джеймсом Грюнігом разом з Тоддом Гантом, зазначені такі чотири: маніпулятивно-пропагандистська, інформативно-журналістська, двобічна асиметрична і симетрична. Серед них такою, що є найближчою до ідеальної, є двобічна симетрична. Вона відрізняється збалансованістю, взаємовигідністю, відкритою діалогічністю, наявністю

рівнобічного обміну інформацією. Наразі в сучасному політичному житті як на мікро-рівні, так і на рівні геополітичних протиборчих відносин між державами, на жаль, найбільш розповсюджені перші три з цих моделей, в межах яких активно застосовуються спін-докторінгові технології. Зазвичай вони репрезентуються стереотипно як своєрідний вищий пілотаж вибудовування інформаційних потоків, як віртуозна майстерність управління новинами будь-якого штибу. Натомість, таке традиційне розуміння дедалі більше піддається критиці з боку як сучасних теоретиків-комунікологів, так і практиків суспільно-політичних комунікацій.

Адже цінності модерних західних демократій, як виявилось, не корелюються зі спіновими технологіями, які гальмують їх розвиток та всіляко дискредитують. Ба більше, спін-докторінгові технології успішно вкорінюються в практику комунікацій сучасних автократичних режимів, легітимізуючи їх очільників через інформаційні потоки ретельно вбудованих однобічних послань, покликаних представити владу в найкращому світлі або приховати ті її рішення та дії, що здатні спричинити обурення суспільства аж до відкритого спротиву. Тож, екзистенційно необхідним для сучасних демократій є впровадження таких технологій ефективних комунікацій, які б емпірично засвідчували усі переваги демократичних суспільств на всіх рівнях комунікаційного простору, що відповідає саме двобічній симетричній моделі комунікацій за типологією Дж. Грюніга та Т. Ганта.

Spin

SPIN TECHNOLOGY

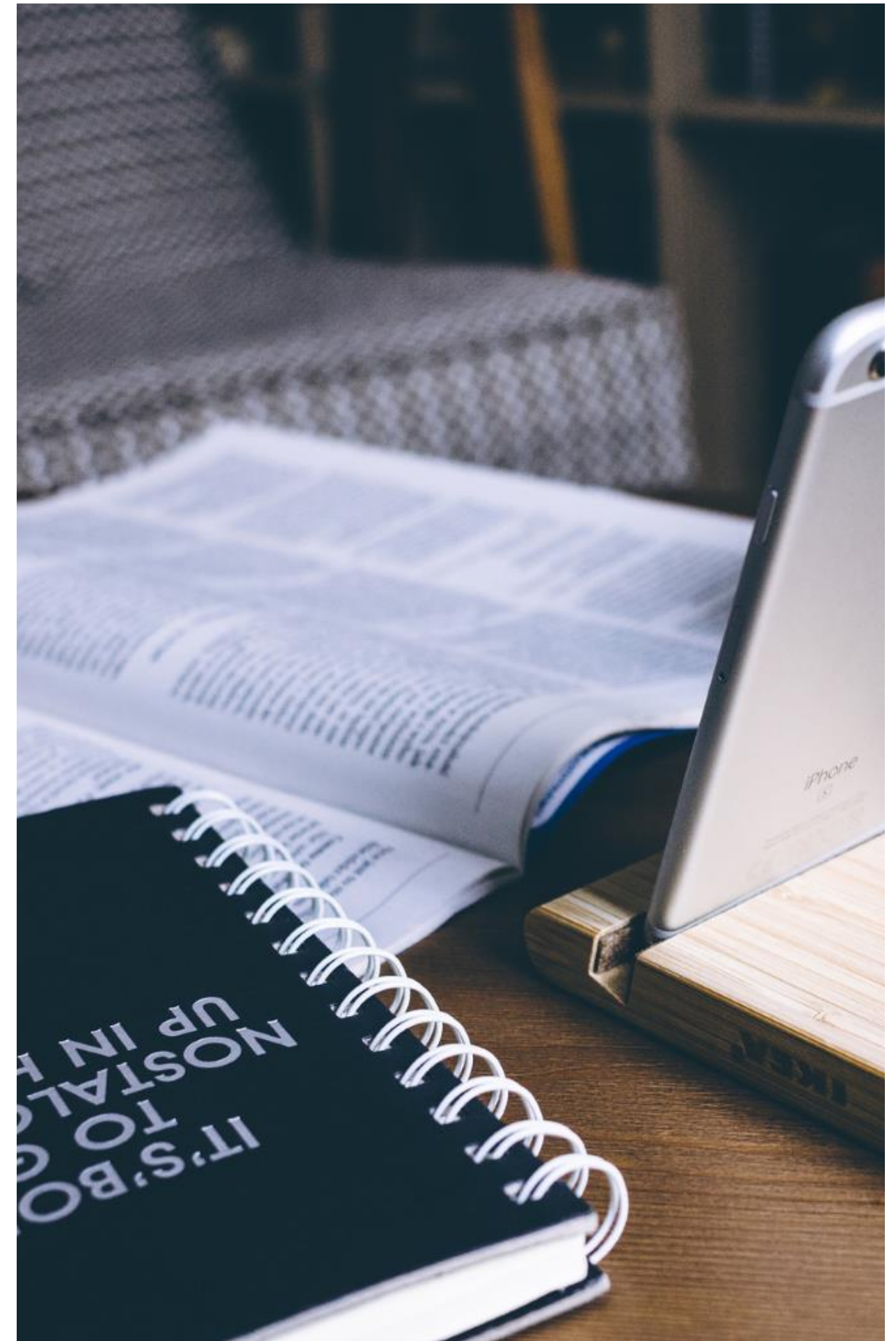
Зазвичай спін-докторінг розуміють в широкому сенсі як менеджмент новин, процес керування інформацією, її представлення в бажаному контексті та вигляді. Спеціалісти з такими навичками – «спін-доктори», «спіннери», «спін-технологі» – користуються найбільшим попитом у сфері суспільно-політичних відносин, де щільно стикаються та перетинаються інтереси влади, представників партійних та бізнесових еліт, широких верств громадянського суспільства. Вперше поняття «спін-доктор» було вжито у жовтні 1984 році у New York Times. У статті «The debates and the spin doctors» її автор Джек Розенталь писав в контексті теледебатів між кандидатами у президенти США Р. Рейганом та У. Мондейлом про особливий талант спеціалістів з PR, які будуть не просто агентами преси, а будуть «спін-докторами», старшими радниками кандидатів, і будуть грати на дуже високих ставках . Термін «спін-доктор» вживався як синонім експерта з оманливої інформації, який змінює факти та здатний максимізувати позитив і мінімізувати негатив. До речі, тодішнього очільника штабу Білого Дому Дональда Рігана дійсно неофіційно назвали «Director of Spin Control». Він подав журналістам свою заздалегідь підготовану інтерпретацію результатів теледебатів таким чином, що сумнівів у перемозі Р. Рейгана вже не залишалося

Пізніше така унікальна фаховість керувати інформаційним контентом із сленгу перейшла фактично у категорію доволі престижної професії, і не тільки у Сполучених Штатах, а й в інших західних країнах. Як пише Френк Ессер, десь в середині 90-х р.р. обґрунтуванням спін-докторінгу стали вже займатися і науковці-комунікологи, розглядаючи спін як політтехнологію в системі політичних комунікацій. У 1997 р. вийшла в світ наукова праця американського соціолога Дункана Уоттса «Political Communication Today», де він запропонував свою класифікацію різновидів спін-докторінгу. Поява практики спін-докторінгу у пострадянському просторі має «завдячувати» політтехнологу Г. Павловському, а також Г. Почепцову, який у 90 - х р.р. обіймав посаду президента Української асоціації PR. Ймовірно, саме на основі перекладів Г. Почепцовим деяких публікацій іноземних авторів з паблік рилейшенз було поширено таке трактування сутності спін-технологій, яке й до сьогодні є майже безальтернативним як у теоретичному доробку дослідників спін-докторінгу, так і у його практичному впровадженні. На наш же погляд є необхідність представити інше розуміння, яке базується на ще одному значенні слова «spin» як базового в операціоналізації спін-технологій (-докторінгу). Адже це надає можливість інакшої оптики на їх використання у сфері інформаційного протистояння будь-яких суб'єктів політики, зокрема й сучасних держав-автократій і демократій

Георгій Георгійович
Почепцов - письменник-
фантаст, учений, автор
понад 20 книг для дітей і
більше 40 в області
іміджелогії та теорії
комунікацій.

Традиційно слово «спін-докторінг» ведуть від перекладу з англійської двох слів: «spin» – «крутіння», «обертання», «кружляння», та «doctor» – лікар. На думку Н. Гофа «спін» тут – це інтерпретація, упередженість або нахил інформації, коли вона представляється громадськості; уся інформація може мати позитивний чи негативний «спін»; це спортивна метафора (наприклад, це крутіння м'яча у бейсболі або крикеті). Слово «доктор» вказує на те, що цей спеціаліст дуже високої фаховості ніби «лікує» інформаційні новини, перетворюючи їх негативний або несприятливий зміст на бажаний, тим самим «оздоровлюючи» інформацію. Здебільшого саме таке розуміння спінтехнологій і закріпилося в теорії і практиці PR, де воно і набуло впровадження. Так, Пол Річардс стверджує, що спін-докторінг є найпрактичнішим способом передати інформацію, просувати компанію, клієнта чи захистити репутацію, донести повідомлення та заручитися підтримкою громадськості. Однак від такої апологетики спіну дедалі більше відходять у провідних країнах Заходу. В цьому аспекті варто зазначити, що часто скористовуються термінами «спін-технології» та «спіндокторінг», говорячи про їх нахабний маніпулятивний характер, вибіркове подання та фабрикацію інформації, приховування та маскуваня її, якщо вона не відповідає інтересам та запитам замовника. Так, Ф. Ессер вказує, що багато фахівців у сфері політичних комунікацій розглядають спін як тенденційний термін, який використовується журналістами для дискредитації, роздмухування або містифікації роботи фахівців з політичних PR (наприклад, як потужних маніпуляторів), а спіндоктори штучно міфологізують спін, презентуючи себе як найвеличніших політтехнологів і управлінців новинами. Тенденція поступового відходу від пієтету щодо спінтехнологій дедалі більш яскраво простежується в країнах західних демократій. Л. Фолл вказує на те, що спін не є соціально відповідальною поведінкою, натомість є неетичною поведінкою, оскільки викривляє правду; це форма пропаганди, яка при обманному та маніпулятивному використанні не забезпечує достовірного подання інформації. Дослідниця взагалі вказує, що «фахівці з комунікацій повинні прагнути обмежити використання цього терміна як загальноживаного у засобах масової інформації та надалі дотримуватися етичного спілкування. Більше того, вони ніколи не повинні маніпулювати повідомленням, щоб повідомляти напівправду. І поведінка тих, хто стверджує, що спін є їхнім «обов'язком» як професіоналів у галузі комунікації, не повинна заохочуватись» [4, р. 4789]. Тож, спін-технології з колись впливових, елітарних та поважних поступово маргіналізуються у західних демократіях, набуваючи осуду з боку не тільки наукової спільноти у сфері політики та комунікацій, але й журналістського загалу. Адже спін як «крутіння» інформацією та «обертання» новин не корелюється з демократичними цінностями західних країн.

Натомість в автократичних країнах саме такі спін-технології «успішно» впроваджуються, імітуючи там демократію. Більше того, вони застосовуються не просто окремими спіннерами, а й масштабуються на загальнодержавному рівні інформаційного простору. Перекручування інформації, її реінтерпретація, спрощення, фальсифікація, культивування певних наративів як інструкцій до побудови необхідної картини світу і т. ін. – все це складає арсенал життєздатності сучасних автократій. С. Гурієв та Д. Трейсман емпірично концептуалізують новий феномен «спін-диктатури». Автори, порівнюючи її у протиставленні з «диктатурою страху», наполягають на тому, що спіндиктатори не просто жорсткі тирани старої школи, які навчилися нових трюків, вони опанували нові підходи управління суспільством. Передусім це маніпулювання ЗМІ, здобуття популярності за допомогою сучасних технологій, імітація демократії, обмеження суспільного насильства та відкритість до світу, які, доповнюючи одні одних, створюють модель невільного залежного правління. І така модель наразі поширюється

Спін-диктатури не є новим явищем для політичного світу, однак вони більш притаманні сучасності через особливу роль ЗМІ у їх підживленні та підтриманні. Так, через інформаційні механізми проводиться витончена пропаганда для формування образу компетентного лідера (очільника автократії), забезпечується нібито відкритість до міжнародних потоків інформації, усіляко демонструється відданість демократичним принципам, але в реальності це є удаваним. До сучасних спіндиктатур С. Гурієв та Д. Трейсман відносять автократичні режими Сінгапуру, Казахстану (правління Н. Назарбаєва), Венесуели (У. Чавес), Угорщини (В. Орбан), Туреччини (Р. Ердоган до 2016 р.). Безперечно, для сучасного світу найбільшу загрозу представляє російська спіндиктатура, де не просто відбувається відвертий наступ на громадянські права населення країни (яке навіть не розуміє цього), а й застосовуються спін-технології по відношенню до світової спільноти, яку намагаються через різні спінові техніки (запізнення інформації, вкраплення елементів природності в штучні ситуації, зміна фокусу, астротурфінг, рефреймінг та ін.) позитивно налаштувати до політики російського диктатора. Росія намагається й досі вибудовувати інформаційний простір за лекалами того спін-докторінгу, який зганьбив та скомпрометував себе в західних демократіях, і, як йшлося вище, вони вже не «ловляться» на подібні гачки. Спін-технології у форматі «крутіння інформацією» поступово відходять там у минуле

Утім, існує думка, що термін «спін-доктор» походить зі сленгу 1950-х років «to spin» (крутити), що є скороченою версією «to spin a yarn» (крутити пряжу/прясти). У своїй фундаментальній роботі «Strategic intelligence production: Basic principles» (1957) бригадний генерал армії США Вашингтон Плетт, який багато років працював у сфері стратегічної розвідки та займався дослідженнями, що пов'язані з інформаційною роботою, застосовує прототип «тканини» до розвідувальної інформації. Він проводить аналогію між отриманням «продукту» на завершальній стадії інформаційної роботи стратегічної розвідки та зітканою тканиною. У результаті прядіння як переплетення або скручування двох ниток (основи та утку) отримується тканина. Від її «основи» залежить довжина тканини, а від «утка» – міцність. Так само і в стратегічній інформаційній роботі комбінуються – переплітаються або скручуються – два основних методи: «правильні» дослідницькі методи («основа») та методи інформаційної роботи («уток»). І у підсумку отримуємо міцну «тканину» – надійну інформацію.

Спін-докторінг як технологія стратегічної інформаційної діяльності є доцільною задля підтримки та подальшого поступу демократій у відмежуванні від спін-докторінгу як технології маніпулятивного обертання інформації в автократіях. Таке тлумачення спіну цілком відповідає демократичній моделі політичної комунікації, і саме стратегічність має бути в основі спін-докторінгових технологій. Від спіну як такого наразі неможливо кардинально відмовитися (можливо й непотрібно, незважаючи на те, що в традиційному розумінні він себе скомпрометував), адже цей термін досить глибоко пустив своє коріння у сучасну політикоінформаційну дійсність. А от змінити акцент інтерпретації цього феномену доречно й необхідно. Ба більше, вочевидь це відповідає запиту сучасних демократій. Спін-докторінгові технології, як вибудовування стратегічних комунікацій, здатні забезпечити успішність демократій у їх протиставленні з автократіями, які усіляко намагаються послабити західні альянси демократичних країн, міжнародні організації та й загалом світоустрій. Утім, стратегічність як цілісна проактивна політика демократій обов'язково має перемогти оперативну короткозорість як ситуативну реактивну політику автократій

ВИКОРИСТАННЯ СПІН-ТЕХНОЛОГІЙ У НОВИНСКИХ ВИПУСКАХ ТЕЛЕКАНАЛУ «1+1»

Дослідники визначають такі типи роботи спін-доктора: пре-спін (підготовка перед подією); пост-спін (наведення блиску після події, що відбулася); торнадо-спін (термінове переведення інтересу аудиторії в іншу сферу); контроль кризи (менеджмент подій, що вийшли з-під контролю); зменшення втрат (робота з подіями, що перебувають поза контролем для попередження виникнення подальших втрат)

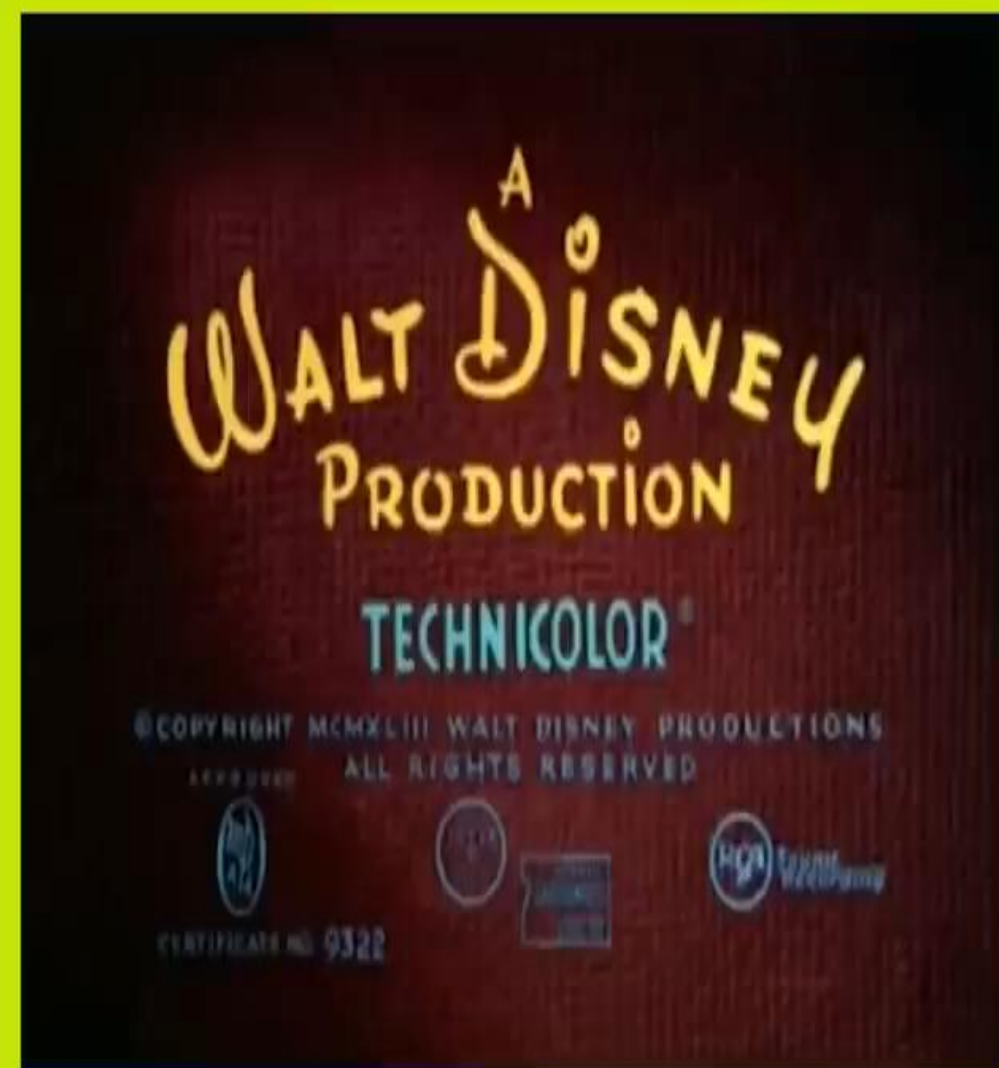
Інтерпретація новин може здійснюватися з метою привернення уваги певним ЗМІ до власного трактування події, щоб викликати бажаний резонанс, «схвилювати» аудиторію. Серед напрямів маніпуляції повідомленнями можемо виокремити наступні: пріоритетування подій, прискорення чи уповільнення їх подання, вилучення тем. Найчастіше виявом застосування маніпулятивних технологій є підвищена емоційність викладу журналіста, підбір слів з експресивним забарвленням, оцінних суджень, що видає суб'єктивне ставлення до події та сприяє зменшенню раціональності сприйняття.

**Фейк чи
маніпуляція: як
відрізнити?**

ЯК ТОБОЮ МАНІПУЛЮЮТЬ?

Замовчування новинами важливих тем або часткову подачу інформації також відносимо до спін-технологій. За період липень-вересень спостерігаємо позитивну тенденцію до зменшення кількості замовчань суспільно важливої інформації, а також матеріалів із ознаками замовності та порушенням журналістських стандартів.

3 ВИДИ

маніпуляцій

від українських

політиків

ED
ERA

)>) vox
ukraine

Вагомим чинником при сприйнятті новин є порядок їх подачі. Саме тут найяскравіше простежується один із напрямів діяльності спін-доктора – пріоритетування подій. «ТСН. Тиждень» активно використовує цю технологію, подаючи на початку менш важливі новини, тим самим відволікаючи від серйозних проблемних питань. Інструментарій переключення уваги може бути як щоденний (тактичний) – аварії, стихійні лиха, так і довготривалий (стратегічний) – епідемії тощо. Це, звісно, можна пояснити тим, що програма «ТСН. Тиждень» керується логікою новинарською (найголовніше – найгучніше, те, що найсильніше шокує), а не аналітичною (найголовніше – те, що найсильніше впливає на майбутнє, створюючи тенденції). Проте цілком можемо тлумачити такі дії як маніпулятивні.

Для того, щоб «розкрутити» певну подію, ЗМІ створюють інтригу за допомогою «гучного» анонсування її на початку випуску. Такий стиль подачі матеріалів уже міцно закріпився у «ТСН. Тижні». Звичним також є штучне навіювання, нагнітання, «роздмухування» емоцій, а інколи й відверте залякування глядачів у підводках до сюжетів.

Вагомість новини змінюється, коли вона стає ланкою в ланцюжку декількох об'єднаних єдиним задумом подій. Цим прийомом також ефективно користуються на «1+1» під час трансляції «Тижня за одну хвилину», де кожне з п'яти повідомлень – з позначкою «головне».

Обставини інтерпретації подій можуть бути різними для кожного окремого випадку застосування спін-технологій: цензура з боку влади, власників чи менеджерів каналу. Не виключаються також самообмеження щодо висвітлення певних тем чи низький професіоналізм журналістів.

Отже, застосування спін-технологій є незамінним інструментом виправлення кризових ситуацій як на макрорівні, так і на мікрорівні. Аналіз новин «ТСН. Тиждень» протягом трьох місяців дозволив виявити такі види спін-доктора та їх особливості (у порядку зменшення частоти використання):

1

використання оцінних суджень та експресивний виклад найбільш точно скеровують думку глядача в потрібне «русло», органічно замінюють експертну оцінку та факти, яких не вистачає

2

замовчування або незбалансоване висвітлення важливих тем є менш помітним для пересічного глядача, виявляється у подачі новини під одним кутом зору, згадці про неї в декількох словах або ігноруванні

3

пріоритетування, покликане привернути увагу до шокуючої, але не завжди суттєвої події, про яку зазвичай повідомляють найпершою

4

нагнітання у підводках до сюжетів застосовується для посилення уваги та емоційної напруженості глядача перед сприйняттям важливої, або поданої як таку, новини

5

зміна вагомості новини в ланцюжку подібних відбувається шляхом перебільшення чи знецінення значимості певних подій у «Тижні за одну хвилину»

#Dovidka_info

ФАКТЕ

**РОСІЙСЬКІ МАНІПУЛЯЦІЇ:
ЯК РОЗПІЗНАТИ ФЕЙКИ
В НОВИНАХ?**

Поєднання різних видів коригування інформації в одному сюжеті спостерігається досить часто. Найчастіше це комбінації двох-трьох прийомів. Особливістю спін-доктора у випусках новин є одночасне залучення як вербальних, так і невербальних засобів, що підсилює ефективність маніпулятивного впливу на аудиторію.